

Најстарији ћирилични споменици из Поваља на Брачу: Поваљски праг из 1184. и листина из 1250.

7. фебруара 2018.

Два за српску науку и јавност веома важна ћирилична писана споменика, које хрватска филолошка наука присваја и означава за најстарије сачуване натписе хрватског језика и то, како мегаломански тврде, писана "хрватском ћирилицом", јесу **Поваљски праг из 1184. и Поваљска листина из 1250. године са острва Брача.**

Брач је припадао неретљанској области која је, прије династије Немањића, уједињена са Србијом и остала је бар до Стефана Дечанског под директним Немањиним потомцима.

Оно што српска филологија не узима у обзир када се говори о најстаријим српским ћириличним натписима јесу управо ова два ћирилична писана трага са овог подручја, која никако не би смјело да буду искључена из српске писане културне баштине, без обзира гдје се она тренутно налазила, поготово **због тежњи за непрестаним фалсификовањем историје и отимања језика од стране српских сусједа.**

Поваљски праг

Поваљски праг, око 1184. године, који се чува у Музеју хрватских археолошких споменика у Сплиту

Најстарији писани споменик српско-старословенског језика на ћирилици јесте натпис на надвратнику (прагу) цркве Св. Јована Крститеља у Повљима на Брачу, исклесан око **1184.** године. У симетрично исписаном натпису, кога у средини дијели крст, пише како је мајстор Радоња на старохришћанској крстионици, која је требала послужити као манастирска црква, направио врата те како је кнез Бречко подарио манастиру неке земљишне посједе на острву. Ти подаци се наводе и у Поваљској листини. Старјешина манастира Ратко наложио је око 1184. године, приликом рестаурације манастира, да се пробију врата усред западног зида цркве-крстионице. Тај посао обавио је мајстор Радоња и о том послу и обнови манастира урезао је на горњем прагу нових врата сљедећи **ћирилични натпис: "Ја, мајстор Радоња, сазидео сам ова врата ради Господина Бога, и да имам дијела у овој цркви."**

Поваљска листина

Осим Поваљског прага, ћирилични културни споменик од прворазредног значаја је и Поваљска листина датирана на 1. 12. 1250, а коју је потписао писар Јован. У Хрватској енциклопедији наводи се да је то *"један од најстаријих текстова писаних хрватским језиком; пријепис на пергаменту посједовне исправе из картулара бенедиктинскога самостана св. Ивана Крститеља у Повљима на острву Брачу, коју је 1. просинца **1250.** хрватском ћирилицом саставио и овјерио Иван, каноник splitske првостолне цркве и hvarски notar, на тражење povaljsког opата Ivana, а по налогу hvarскога biskupa Nikole..."*

Поваљску листину је први објавио **Фрањо Рачки 1881.** године у Старицама ЈАЗУ (Starine 13, ЈАЗУ, Zagreb, 197-210) у раду под насловом *Најстарија хрватска ћирилицом писана листина*. Фрању Рачког, иначе, Хрвати сматрају "оцем хрватске модерне критичке историографије". Зашто ово наводимо?

Зато што је тај исти утемељивач "хрватске модерне критичке историографије" и један од фалсификатора те исте науке, у битном дијелу у утврђивању поријекла Хрвата, фалсификовао "Франачку хронику".

Najstarija hrvatska cirilicom pisana listina.

Predao u sjednici filolog.-historijskoga razreda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 4. lipnja 1881.

PREDSJEDNIK DR. F. R. RAČKI.

Gospodin Luka Grego iz Pučišća na otoku Braču, predsjednik crkvenih dobara ondje, imao je dobrotu ovoga proljeća poslati mi vele znamenitu listinu pisanu cirilicom, koja se sada čuva ondje u župničkoj knjižnici, te o kojoj, uz iskrenu zahvalu pomenutomu rodoljubu, nakan sam nekoliko rieči progovoriti.

Listina je pisana na koži, dugoj 48 a širokoj 41 cm. Koža, ako izuzmemo nekoliko izderanih miesta na priegibu, sačuvana je dosta dobro. Na hrbtu listine napisa mladja ruka: „Inventario ovvero Instrumenti delli terreni abaziali di s. Gio: di Povglie in caratteri antichi e lingua illirica del. 1184“.

Po tom se je i pismo dosta dobro sačuvalo; samo ga je nestalo na onih poderanih mjestih, s leva na jednom i s desna na tri, dočim na dva u sredini mogu se pojedina pismena lasno popuniti. Imade ukupno 52 redka, pisana širinom kože, i to jednom rukom; samo u r. 48 i 49 pisan je drugom rukom sljedeći podpis: „† азъ Класи сншмаъ ѿ писанна мншма. ѿ князѣ кларина. ѿ жинава уварѣне. ѿ сѣдѣца лѣне. нотѣкъю¹ и изадѣю рѣки мою“. I karakter pisma potvrđuje, da potiče od jedne ruke; njeka je razlika samo u veličini pismena, dočim u prvih deset redaka ona su veća, onda nešto manja, napokon prema kraju još manja; kano da je pisac, videći da mu čitava izprava neće stati na kožu, ako bude onako pisao kako je započeo, stao sitnije i sabijenije pisati.

Kada sam stao listinu čitati, činilo mi se je, da imam u ruci spomenik pisan god. 1185. Listina na ime poslije uvodne kršćanske formule počima ovako: „Лето ѿ роушениа глъ нашего исхоу : тисѣцьма :

¹ Мј. нотѣ(р)ълю.

Оно што највише "боде у очи" у процесу фалсификовања историје језичке науке јесте посебно чињеница да, поред тога што је цијели српски језички корпус преузет на крајње перфидан и подмукао начин и именован као хрватски језик, српска јавност, а првенствено српски лингвисти остају поприлично пасивни у одбрани српског језичког наслијеђа. Данас је тешко исправити "криве Дрине" и вијековне тежње других у присвајању српске традиције и баштине, али не смијемо се оглушити на право да чувамо своје културне споменике макар на тај начин да их се сами не одричемо.

Сања Бајић

Расен